

“O’SIMLIKLARNING TUZULISHI” MAVZUSINI O’TISHDA 1-SINF O’QUVCHILARIDA IJOBIY FIKRLASH KO’NIKMLARINI RIVOJLANTIRISH

Murodova Aziza Sobirjonovna

SHDPI “Ta’lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi”

mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ta'lim dunyosida yosh o'quvchilarga ijobiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam berish juda muhimdir. Ijobiy tafakkurni tarbiyalash orqali talabalar nafaqat akademik ko'rsatkichlarini oshiradilar, balki chidamlilikni rivojlantiradilar va o'sish tafakkurini rivojlantiradilar. Ushbu maqola 1-sinf o'quvchilarida "o'simliklarning tuzulishi" mavzusiga o'tish davrida ijobiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, metodika, o'simliklar olami, rivojlantirish, qobiliyatlar, ijobiy fikrlash.

Kirish: 1-sinf o'quvchilari o'simliklar haqida boshlang'ich ta'limni olishayotganda birmuncha qiyinchiliklarga uchrashadi. Ular o'simliklar olamida o'simliklar haqida umumiy ma'lumotga ega bo'lishlari juda muhim sanalib, o'qituvchilar ularga samarali usullar va strategiyalarni qo'llashlari kerak buladi. Bu o'z navbatida muhim bosqichlarni talab qiladi.

Ya'ni o'qituvchi 1-sinf o'quvchilarini o'simliklar bilan tanishtirganda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali birmuncha samarali dars o'tishlari mumkin. Texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning o'simliklar haqidagi nazariyasini va tasavvurini juda yaxshi boyitadi. Ular o'simlikni ko'rishdan boshqa juda ko'plab amaliy tajribalar yoki tajribalar videoroliklarini ko'rishlari va tahlil qilishlari mumkin.

Bu o'z navbatida ularning xotirasini yaxshilashga yordam beradi. o'simlikning umumiy tuzulishi ya'ni rangi, shakli va boshqa tuzulishlari amaliy ko'rinishda ko'rsatilishi o'quvchilarni darsga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi. Ular o'simliklarda amaliy tajribalar qilish orqali uni yanada batafsil o'rganishadi.

O'simliklar va hayvonlarni taxminan 1,5 milliard yillik evolyutsion tarix ajratib turadi. Ular ko'p hujayrali tashkilotlarini mustaqil ravishda rivojlantirdilar, lekin bir xil boshlang'ich vositalar to'plami esa ularning umumiy bir hujayrali eukaryotik ajdodidan meros bo'lib o'tgan genlar to'plami hisoblanadi.

Ularning rivojlanish strategiyalaridagi farqlarning aksariyati o'simliklarning ikkita asosiy xususiyatidan kelib chiqadi. Birinchidan, ular energiyani boshqa organizmlarni yutish orqali emas, balki quyosh nurlaridan oladi. Bu hayvonlarnikidan farq qiladigan tana xossasini belgilaydi. Ikkinchidan, ularning hujayralari yarim qattiq hujayra devorlari bilan o'ralgan va bir-biriga birikgan bo'lib, ularning hayvon hujayralari kabi harakatlanishiga to'sqinlik qiladi.

Bu o'zgaruvchan muhit bilan kurashish uchun tanani shakllantirish uchun turli xil mexanizmlar to'plamini va turli xil rivojlanish jarayonlarini belgilaydi. Aksariyat o'simliklarning rivojlanishiga, aksincha, atrof-muhit keskin ta'sir qiladi. Ular bir joydan ikkinchi joyga ko'chish orqali o'zlarini atrof-muhitga moslashtira olmasliklari sababli, o'simliklar rivojlanish yo'nalishini o'zgartirish orqali moslashadi.

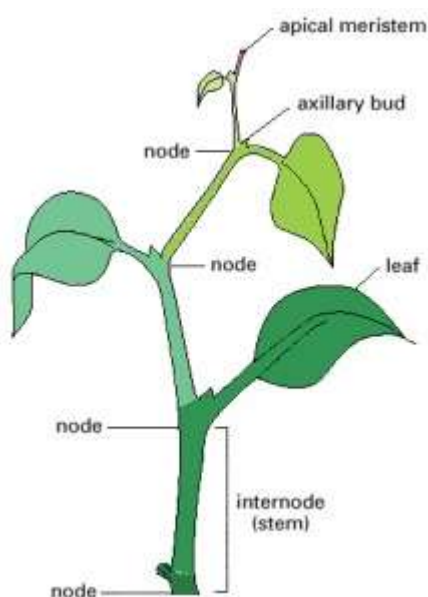
Ularning strategiyasi opportunistikdir. Ma'lum bir organ turi—barg, gul yoki ildiz, aytaylik—urug'lantirilgan tuxumdan atrof-muhit belgilariga ko'ra turli yo'llar bilan ishlab chiqarilishi mumkin.

Yerrga bog'langan begonia bargi ildiz otishi mumkin; ildiz otishni tashlashi mumkin; quyosh nuri berilgan kurtak barglar va gullarni o'stirishi mumkin.

Yetuk o'simlik odatda standartlashtirilgan modullarning kichik to'plamining ko'p nusxalaridan tayyorlanadi. Ushbu modullarni yaratish pozitsiyalari va vaqtlari atrof-muhit

tomonidan kuchli ta'sirlanib, o'simlikning umumiy tuzilishi turlicha bo'lishiga olib keladi. Muqobil modullar va ularni butun o'simlikka aylantirish o'rtasidagi tanlov hayvonlarning rivojlanishini boshqarishda ancha kichik rol o'ynaydigan tashqi signallarga va uzoq masofali gormonal signallarga bog'liq.

O'simliklarning modulli qurilishining oddiy misoli. Har bir modul (turli xil yashil ranglarda ko'rsatilgan) potentsial o'sish markazi yoki meristemani o'z ichiga olgan poya, barg va kurtakdan iborat.(1-rasm)

Ammo o'simlikning global tuzilishi uning ildizlari yoki shoxlari naqshlari, barglari yoki gullari soni juda o'zgaruvchan bo'lishi mumkin bo'lsada, uni kichik miqyosda batafsil tashkil etish mumkin emas.

Barg, gul yoki haqiqatan ham erta o'simlik embrioni, umuman o'simlikning unib chiqishining noaniq naqshidan farqli o'laroq, aniq tuzilishga ega bo'lgan hayvonning har qanday organi kabi aniq ko'rsatilgan. O'simliklar modulining ichki tashkil etilishi, asosan, hayvonlarning rivojlanishi kabi naqsh shakllanishini genetik nazorat qilishda bir xil muammolarni keltirib chiqaradi va ular o'xshash yo'llar bilan hal qilinadi.

O'simliklarni tuzulishi mavzusini o'tishda o'quvchilarni yaxshi fikrlashga o'rgatish mushkul ish bo'lib qolmoqda. Bunda biz turli xil strategiyalarni ishlab chiqishimiz va amalda tatbiq etishimiz kerak. Ijobiy fikrlash ko'pincha "faqat yaxshi tebranishlar" kabi atamalar bilan almashtiriladi, ammo ikkalasi bir-biridan farq qiladi.

Ijobiy fikrlash keladigan va ketadigan salbiy his-tuyg'ularni e'tiborsiz qoldirish emas bu ular bilan o'tirish, ular bilan muomala qilish va ularga ijobiy ob'ektiv orqali qanday qarashingizni ko'rib chiqishdir. Bolalar uchun ijobiy fikrlash bu negatidlarni aniqlash va ularga qarshi kurashish usuli, shu bilan birga yomon kunlarga ularni tushirishiga yo'l qo'ymaydi.

Bolalarga pozitivlikni o'rgatish har doim ham " faqat ijobiy bo'ling!" degani emas balki bundan ham ko'proq narsa bor. Agar siz bolalarga ijobiy fikrlash kuchini o'rganishga yordam berishni istasangiz, ularga yaxshi yoki yomon his-tuyg'ular maqsadga xizmat qilishini o'rgatishingiz kerak. Shuningdek, siz sinf ichida yoki tashqarisida bir nechta ijobiy munosabat o'yinlari va mashg'ulotlarini qabul qilishingiz mumkin.

Ijobiy fikrlash faoliyati sizning sinf jadvalingizga yoki bolangiz bilan uyda bo'lgan vaqtingizga ajoyib qo'shimcha bo'ladi. Farzandingizga ijobiy fikrlash kuchini o'rganishga yordam berish uchun foydalanishingiz mumkin bo'lgan ko'p narsalar mavjud, shu bilan birga salbiy his-tuyg'ular va tajribalarni boshqarish haqida tushuncha olasiz.

Katta yoki kichik bo'lsin, maqsadlarni belgilash va ularga erishish-bu bolangizga bo'lgan ishonchni va uning hayotiga ijobiy fikrlashni rivojlantirishning ajoyib usuli. Farzandingizga barcha natijalar, to'siqlar va ularning rejasi bilan birga amalga oshirmoqchi bo'lgan narsa haqida o'ylashga yordam bering. Bu ularga ishlash uchun nimadir beradi, shu bilan birga maqsadlariga erishish har doim ham chiziqli jarayon emasligini o'rgatadi.

Xulosa

1-sinf o'quvchilarida "o'simliklarni tuzulishi " mavzusiga o'tish davrida ijobiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish ularning umumiy o'sishi va ishonchi uchun juda muhimdir. Jalb ko'rgazmali qurollar amalga oshirish orqali, turli ta'lim usullari, vakolat muxtoriyat, va uzluksiz ijobiy mustahkamlash, o'qituvchilar samarali yosh ijobiy mustahkamlash mumkin. By ijobiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga e'tibor qaratib, o'qituvchilar talabalarning akademik va hissiy jihatdan rivojlanishi uchun mustahkam poydevor qo'yishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alves AAC, Setter TL. 2004. Response of cassava leaf area expansion to water deficit: cell proliferation, cell expansion and delayed development. *Annals of Botany* **94**: 605–613.
2. Apelt F, Breuer D, Nikoloski Z, Stitt M, Kragler F. 2015. Phytotyping4D: a light-field imaging system for non-invasive and accurate monitoring of spatio-temporal plant growth. *The Plant Journal* **82**: 693–706.
3. Asner GP, Scurlock JMO, Hicke JA. 2003. Global synthesis of leaf area index observations: implications for ecological and remote sensing studies. *Global Ecology and Biogeography* **12**: 191–205.
4. Asseng S, Kassie BT, Labra MH, Amador C, Calderini DF. 2017. Simulating the impact of source-sink manipulations in wheat. *Field Crops Research* **202**: 47–56.
5. Balzarolo M, Peñuelas J, Veroustraete F. 2019. Influence of landscape heterogeneity and spatial resolution in multi-temporal in situ and MODIS NDVI data proxies for seasonal GPP dynamics. *Remote Sensing* **11**: 1656.